

Joep van Lieshout

“Je moet
al

“Je moet
allemaal
niet zo
letterlijk
nemen”

Corpssofa, schuim, coating,
hout, koeienhuid, 2009

Gehaktmolen met lijken
schuim, 2009, Cradle-to-
Cradle installatie

Arschmänner, schuim, 2004, Technocrat-installatie

Welkom in Infernopolis, de Hellestad die Joep van Lieshout als *Gesamtkunstwerk* bouwde in een voormalige Onderzeebootloods. Hier in de Rotterdamse haven zoekt de kunstenaar/vormgever de grenzen op tussen goed en kwaad, leven en dood, realiteit en fictie.

Van Lieshouts dualistische antidesign suggereert dat vormgevingsidealen kunnen onttaarden in genetische manipulatie en de blinde technocratie van totalitaire staten. Is de door hem geschapen inferno privé of wordt die hel bepaald door ons, “de anderen” zoals de existentialist Jean-Paul Sartre het in 1944 verwoordde? Toont hij zijn geëngageerdheid in het functioneel-boze en door angst en populisme gedomineerde Nederland van vandaag? “Ach, je moet ‘t allemaal niet zo letterlijk nemen”, verzucht Van Lieshout, daarmee zwierig elke zwaarwichtigheid omzeilend. Tijdens de rondleiding heeft Joep van Lieshout (1963) de lachers op zijn hand. Het zijn de medewerkers van

de meubelfabriek waarvoor hij ook ontwerpen maakt. Ik mag mij voor het interview bij hen aansluiten. Hun vrolijke gebulder vult de overweldigende ruimte, een voormalige onderzeebootloods die door het Rotterdamse Havenbedrijf werd uitgeleend aan Museum Boijmans Van Beuningen. Van Lieshouts Infernopolis is over meerdere hallen verspreid. De spectaculaire postindustriële omgeving versterkt de even sinistere als kraakhelder-bedrijfsklare maar niet-werkende apparaten, containers, destilleerketels en snijtafels. Rudimentair vormgegeven poppen stellen identiteitsloze slaven voor in een menselijke bio-industrie. Sommigen hebben een slang in hun achterste om feces af

“Zo kennen we Joep”, lacht een geamuseerde meubeldame.

The Feeder
(Cooker), 2003,
Technocrat-
installatie

te voeren. Een berg poppenlijken vormt zich tot een ornamentale canapé.

Het meest shockerende is eigenlijk dat niemand zich geschokt toont door Van Lieshouts vrouwvijandige opmerkingen of zijn ideeën voor het vermalen van slavenlijken tot varkensvoer. “Zo kennen we Joep”, lacht een geamuseerde meubeldame. Verzekerd van dit schokbestendige gehoor waagt de kunstenaar zich halverwege aan een bedenkelijke uitspraak: “Een beetje zuivering op zijn tijd zou geen kwaad kunnen, toch? Zei ik dat?Nee-ee, dat zei ik niet!” (Gelach).

Upcycling

“Modernisme is standaardisering. Dat weten jullie ook uit de meubelbranche. Modulariteit ligt aan de basis van onze welvaart en het productieproces. Recyclen is dus eigenlijk onzin. Ik en jullie verdienen onze boterham met nieuwe dingen maken. Stel je nu eens voor dat Le Corbusier op zo’n Afrikaanse houtje-touwtjesmanier gewerkt zou hebben. Dan had hij misschien deze meubels zo gemaakt. Met bobbeltjes die je niet wegschuurt. Modernisme is een uitvinding

van de Bauhaus Club om goedkope huisjes te maken. Neem de Bijlmer: Sovjet-modulariteit. *Cheap*, lelijk maar ’t heeft ook iets moois. Grof gesmeed, gestante popnagels erin, weet je wel. Eigenlijk best mooi, zonder flauwekul.”

Van Lieshout koestert de dualiteit. Bij een smakelijke uitleg over het zelfvoorzienende systeem dat bloed, stront en urine van slaven als brandstof hergebruikt houdt hij ons voor dat het doel “natuurlijk onzinnig” is.

“De Technocraat bewaakt het Systeem en excelleert in optimale berekeningen voor mensen als onderdeel van een complexe machine. Opstand voorkom je door de slaven na iedere werkdag een beetje dronken te voeren. En daar op dat brede stapelbed liggen de vrouwelijke slaven die ik ter beschikking heb.” (Gelach.)

“De Tweede Wereldoorlog is een rationeel na te rekenen principe”, zegt Van Lieshout achteraf tijdens ons gesprek. “De gegevens daarover laat ik meestal door een stagiaire uitzoeken in boeken en op internet.” Tijdens de Holocaust resulteerden efficiënte productieprocessen in lampenkapjes en zeep gemaakt van huid en lichaamsvet van joodse concentratie-

Het meest shockerende is eigenlijk dat niemand zich geschokt toont door Van Lieshouts ideeën voor het vermalen van slavenlijken tot varkensvoer.

kampslachtoffers. In Van Lieshouts visie lijkt iets dergelijks de ultieme consequentie van de *Cradle-to-Cradle* gedachte die William McDonough en Michael Braungart formuleerden: geen *recycling* maar *upcycling*. Alle gebruikte materialen worden na hun bestaan zonder kwaliteitsverlies deel van een ander, volgend product. Geen restafval meer. Van Lieshout interpreteert *Cradle-to-Cradle* rigoureuus en cynisch, bijvoorbeeld als een installatie met operatiekamer, snijtafel en fraai gelijnde lijkenkruiwagens. Voor werk ongeschikt geworden slaven wacht een functioneel ontworpen buitenformaat gehaktmol. "Als je door een paar slaven te slachten 2,7 keer zoveel mensen kunt redden is dat eigenlijk goed, toch?". (Gelach.)

Zenuwachtig en roekeloos

"Je moet 't allemaal niet zo letterlijk nemen." benadrukt Van Lieshout achteraf nog maar eens tegen mij. "Ja, zoals die Duitser Günther von Hagens menselijke

lijken opzet en tentoonstelt, dat had ik ook graag gedaan. Zoals hij de anatomie toont, dat is toch van een klassieke schoonheid? Natuurlijk is het eeuwig zonde om iemand na zijn dood te begraven. Wat ik zou doen met iemand die zijn lichaam aan mij ter beschikking stelt? Het omwickelen met een dikke laag polyester tot het een mummie wordt. Een zwerfkei."

Vanuit een cultuurhistorisch perspectief vraag je je af of Van Lieshout, opgegroeid in de slagschaduw van de Tweede Wereldoorlog, met zijn Technocrat en de *Cradle-to-Cradle* installaties het gruwelijke nabije verleden wil bezweren. Duitse historici omschrijven dit fenomeen als *Vergangenheitsbewältigung*. Ook lijkt de term *Verharmlosung*, het tegen beter weten in goed praten van Nazi-gruweldaden, toepasselijk.

Vraag: Word je gekweld door angst?

"Bang ben ik nooit. Eerder zenuwachtig en roekeloos."

Van Lieshout zwijgt even en zegt dan: "Ach, het is allemaal niet zo groot zoals ik het daarnet liet lijken. Als kunstenaar volg ik het onvoorspelbare pad van mijn

Alcoholator, 2004,
Technocrat-installatie

“Als Le Corbusier op zo'n Afrikaanse houtje-touwtjes- manier gewerkt zou hebben had hij misschien deze meubels zo gemaakt.”

Llomo Illuminatus, staande schemerlamp, 2010

Revolt tafel en stoelen, schuim, 2009

Vrouw op bank met schemerlamp, schuim, 2009

*“Niks form-follows-function
maar lekker frotten.”*

Revolt canapé, schuim, hout, koeienbont, 2009

Revolt loungechair, schuim, hout, koeienbont, 2009

Joep van Lieshout op een nieuw modulair eigen ontwerp

“Design wantrouw ik.”

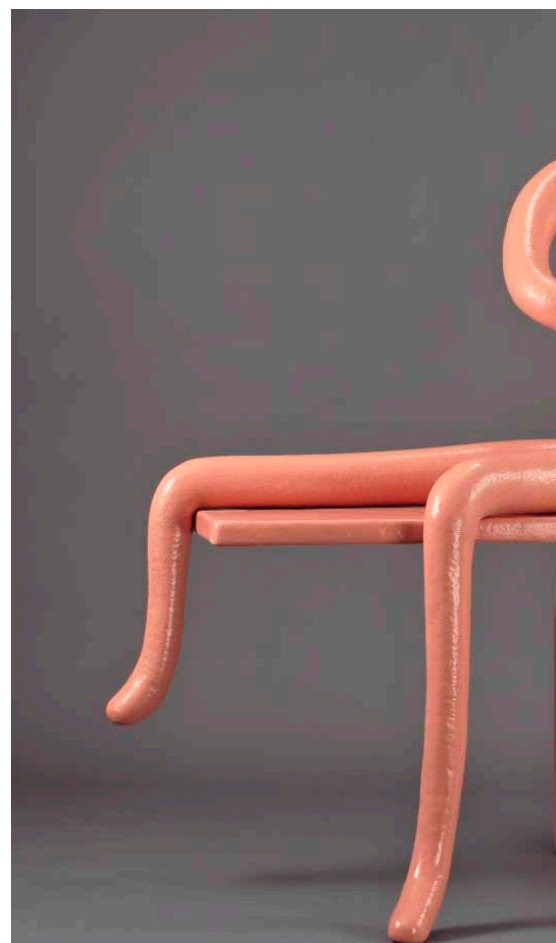
intuïtie. Niet wat modieus is en wat de markt vraagt, zoals ontwerpers doen. Design wantrouw ik. Iets designscheef zetten of iets slecht boetseren vind ik, als beeldhouwer, niet deugen.”

Designscheef

Door de installaties verspreid staan zijn Revolt-stoelen, kloek gevormde tafels, een canapé, een loungechair en schemerlampen. Behalve hun naam hebben de stoelen niets gemeen met de modern-klassieke Revolt-stoelen van Friso Kramer. Ze lijken wel op de recente Flintstone-achtige meubels van Maarten Baas, wiens werk Van Lieshout desgevraagd “niet goed en niet slecht” vindt. “Eerder te theateraal.”

Aan zijn meubelgehoor legt hij uit hoe hij de meubels, zoals de lijkenbergcanapé, maakt. “Ik pak een lijk, spuit dat vol met schuim, gooi het achteloos achter me neer, deken erover. Zodat het lelijk blijft en er iets blijft knagen.” (Gelach) “Niks form-follows-function maar lekker *frotten*.”

Een geknakte mansfiguur met middenrif waaruit ingewanden opspuiten houdt decoratief een lamp staande. De gedomesticeerde oorlogsheroïek is

Vrouw, 2009 (detail),
Cradle-to-Cradle installatie

Snijtafel, hout, papier-maché, vernis, 2009, Cradle-to-Cradle installatie

een van de barokke herdenkingsmonumenten aan de fictieve Derde Wereldoorlog: "Omdat heldendom vandaag de dag nog maar ver te zoeken is." De rondleiding eindigt in een hal met alleen de nieuwe, nog naamloze collectie modulaire zitobjecten. Voor meer daglicht rolt Van Lieshout manhaftig de torenhoge schuifdeur open. Gewillig poseert hij daarna op een ook qua kleurstelling smaakvol bankje. "Die armlegger mag zwaarder. Verder is-ie perfect. Fijne stof. In leer zouden ze ook mooi zijn. Het is prettig om via jullie een nieuw publiek met deze betaalbare meubels te bereiken."

Als de meubelmensen afscheid genomen hebben vraag ik of Van Lieshout potentiële meubelkopers niet afschrikt door zijn parallelle oeuvre met gruwelkunst. "En wat dan nog? *I Don't Care.*" ♦

Infernopolis

Onderzeebootloods, Heijplaatstraat 23, Rotterdam
t/m 26-9
boijmans.nl
onderzeebootloods.nl
ateliervanlieshout.com

De meubels van Joep van Lieshout zijn te koop via
Vivid, Rotterdam
vividvormgeving.nl

Uomo Analyticus, 2009, Cradle-to-Cradle installatie

Chris Reinewald is opgeleid als beeldend kunstenaar aan de Gerrit Rietveld Academie Amsterdam en volgde de School voor Journalistiek. Hij werkt als journalist en auteur voor tijdschriften en kranten over beeldende kunst en vormgeving. Van 1998 tot 2000 was hij hoofdredacteur van *Items* en is momenteel hoofdredacteur van *Museumvisie*.